

Aki hazajött...

Homolya József levele és verse barátjához, Szabó Józsefhez

Az a tény, hogy 1956 októberében és novemberében az események nyugodtan, biggadtan zajlottak le, az egyetemnek köszönhető! Sopronban a forradalom alatt nem volt vérengzés, nem voltak atrocitások. Lebetett volna másként is! Pl. ha a sopronkőbidaí rabok kiszabadulnak. Bár a hallgatóság felfegyverzése is megtörtént, ezzel senki nem élt vissza, egyellen fegyver sem dördült el! Láttuk, az is igaz, hogy a fertődi tűzrezred által átadott „nebész-fegyverek”, azaz ágyúk, páncéltörő fegyverek batástalanítva voltak, de a gyalogsági fegyverek bőven el voltak látva éles lőszerrel! Ezt azért említtem, mert az ún. „katonai csoport” tagjait 1956–1957-ben olyan dolgokért is felelősségre vonták, hosszú időn keresztül zaklatták, akik a forradalom napjaiban józanságra, fegyvelmezt magatartásra, biggadságra intettek. Pedig fegyver volt a kezükben!

A terror egyre fokozódott. Mostanában derült, derül ki, hogy ez milyen mértékű volt. Több levelet küldtem egykori hallgatóknak, akikről tudtam, hogy komoly atrocitások érték őket. Többsége nem mer nyilatkozni még ma sem! A bizalmatlanság és félelem még mindig uralkodik!

Vannak azonban mégis, akik nyilatkoznak. Olyanok is, akik kéri, visszaemlékezéseiket belyezzem „zárt anyagként” levéltárba, majd később nyilvánosságra hozható, de most nem, és olyanok is, akik közvetve nyilatkoznak felkérő levelemre, pontosabban egykori évfolyamtársuk révén. Íme egy ilyen levélből részletek: (Hiller István: Ismét tüzek a végeken. I. kötet. Sopron 1990.)

„Kedves Jóska! A minap levelet kaptam Sopronból, amit nagy izgalommal bontottam fel, és olvastam végig. Mivel neved említve van, gondoltam jobb, ha Téged kereslek fel soraimmal, mint barátot, évfolyamtársamat, és közvetlen fegyvertársat a kor tanúját, aki az események folyását hasonlóan ítéli meg, akivel eddigi múltunk is sok hasonlóságot takar.

Az emlékezés erre az időszakra mindig nagy vihart kavarr bensemben, és gondolatban sokszor lekötnek ezek az emlékek, a messze távolból egyre színesebb képek rajzolódnak ki bennem.

Időnként rímeket is faragok, és úgy írom le, mit, hogy éreztem, vagy ma hogyan látom, akkori ténykedésemet.

Annyit mondhatok neked teljes őszinteséggel, hogy akkori felfogásomon ma sem változtatok. Ma is megtenném, amit akkor fiatalon.

Találkozáinkon is szívesen elevenítettem fel egy-egy jó sztorit, de rendszerint leintettek, hogy ezt a témát fejezzük be egyszer- és mindenkorra. Lehet, hogy most pont a leintők szívesen vennék, ha nevük mind sűrűbben szerepelne a mai divatnak megfelelően, hogy Ők voltak a kezdeményezők, de szenvedők is, Ők már akkor tudták, hogy egyszer büszkék lehetnek ténykedéseikre. Na hát ilyenkor fog el az undor. Vezető nagyjaink ismét a hősök szerepében tetszelegnek, mert ki ne emlékezne az Ő pozitív megnyilatkozásaira. Sajnos én nem érzek örömet, sőt egyre nagyobb gátlásaim vannak. A közelmúlt nagy szakmai és politikai tudorai nem vonták le a tanulságot, és nem húzódnak oda, ahová valók. Hősök akarnak lenni. Divat lett a „dicsértesék”, a lélek felszabadultságának jelentőségével előrukkolni, és könnyes, de alázkodó szemmel magunkhoz venni az Úr Jézus szent testét kerek kis ostya formájában.

Józsikám, Te mit szólnsz mindehhez?

Már lelki szemeim előtt a kép, midőn évfolyamtársaim közül, kiknek neve az ABC első harmadának valamelyik betűjével kezdődik, ott térdelnek az oltár előtt, ráéhezőn a fent említett testcskére. Azután összetett kézzel jó kommunista-keresztényhez illően, ájtatosság céljából a régén eltiltott templom valamelyik jól látható zugába elvonulnak, hogy hálaimát is mondhassanak Magyarországot feltámadásáért. És hogy a politika se szenvedjen csorbát, mise után az esperes úrral, a tanácselnök úrral, a győztesnek látszó párt vezéreivel elvonulnak a paplak felszentelt hajlékába eldönteni a nép dolgait. Nagyon valószínű, amit leírtam, mert sajnos már nem nélkülözi a realitásokat. Ezért vertek engem 56-ban itt utána hülyére?? S ezen tényeket ismét csak leshetem, mert nem tudok hozzá jó képet vágni.

A levélíró arra kér, mivel tudomása szerint engem is érték atrocitások, ha lehet, dokumentáljam, és küldjem el címére, akár a másolatokat. Sajnálom, de nem tudom dokumentálni az engem ért sérelmeket. Sopronban 1957 januárjában, amikor gumibottal majdnem a sze-

memet verték ki, 5 hétig a kórházban voltam. A Szivart, aki pufajkás volt, Horvát Károlynak hívták, és azonnal elhelyezték Sopronból. Tanúm lenne rá dr. Brand Imre szemész főorvos, aki azóta már elhunyt.

Az 1958. évi salgótarjáni meghurcolásom okozója jeles évfolyamtársam, a közelmúltban elhunyt Kucsera P. lehetne a tanúm, bár én utána következtem. Rendőrségi idézésem nincs, mert rajgazzal négyen személyesen jöttek ér-

Hitted Volna?

Hitted volna jóbarátom,
Úgy harmincnégy éve,
Tetteidért a hatalomtól
Mit kapsz majd cserébe?

Hitted volna velem együtt,
A tankokra „várva”
Hogy a félelmünkön felül,
Lesz még ennek ára!

Bár nem hittünk győzelemben,
Akkor nem is győztünk,
Ha csak azt nem hogy odaát,
Itt, ott elidőztünk,

Visszatérve jött a ború,
Ezt már jelzik tények,
Melldöngetés, hamis vádak,
Lettek az erények.

A hatalom vörös fénye,
Tündöklött az égen,
Most is szomorú a lelkem,
Ahogy felidézem.

Ki tegnap még veled tartott,
Ellened van mára.
Gyalázatos képmutatás,
Ez a rangok ára.

És csak nézek megdöbbenve,
Mire képes ember,
Szinte agyad föl sem fogja
Ésszel, értelemmel.

S mind ezekre dicsőség vár,
Füldöznek a fényben,
Ítéleznek mások felett,
Ők a nép nevében.

Hitted volna fegyvertársam,
Ott a haverra várva,
Hogy áruló van közöttünk,
Ne várjunk csodára.

Ezért futni nem volt szégyen,
Fegyverrel a vállon,
Hű de messze van már mindez,
Mint az ifjúságom.

A szovjet ellen a hazáért ! A soproni MEFESZ ütegállása

tem Litkére, mivel a közel félórás úton még puhítani kellett, mert én egy hazá-
áruló bűnöző voltam a szemükben.

A „talpverésről gumibottal” eső
időszakra valahogy nem tudtak fényké-
pészt biztosítani. Ma ez sokkal egysze-
rűbb lenne, mondjuk videoval. Mielőtt
elhagytam volna megpróbáltatásaim
színhelyét, vallatóm valami döbbenetes
igazságtudattal megfogadtatta velem
egy nyilatkozat aláírása kíséretében,
hogy engem semminemű bántódás
nem ért, és én mindent saját elhatározá-
somból írtam le itt, vallottam be. Ehhez
tudni kell, hogy bentlétem alatt cca 20
önéletrajzom és közel tíz esetben a sop-
roni események tételes leírását követel-
ték meg tőlem. Ami nem volt jó, nem
egyezett az előző vallomásokkal, már is
tépték el. Jeles évfolyamtársam az ese-
mények leírására 2 hetet kapott, amit
otthon nyugodt körülmények között
volt módja elkészíteni. Minden vallo-

mást ehhez hasonlítottak. Ezt onnan tu-
dom, hogy vallatóm a szöveg takarásá-
val megmutatta a mű elkészítőjének sa-
ját kezével történő aláírását. Az illető,
nyugodjon békében, azért nem mert
egyetlen találkozóra sem eljönni, mert
gondolta, hogy ott
leleplezzük. Ne-
kem azért mutatta
meg az illető tiszt,
hogy ezzel is bi-
zalmatlanságot
szítson, erről meg
vagyok győződve.

Szóval nincs
dokumentum. Ta-
nukat tudnék je-
lölni, de ehhez po-
fa kell, az én
képemről lesülne
a bőr szégyenem-
ben ilyen kérésre
vetemedvén!

Nem gondoltam, hogy így belemerü-
lök, így az oldalakat beszámolni va-
gyok kénytelen, ha lehet követni egyál-
talan gondolataimat.

Nem akarok a jelen időszakról rész-
letesen beszámolni érzéseimet
illetően, mert nagyon borúsan ítélem
meg helyzetünket, és pesszimistán lá-
tom a jövőt is. Remélem, lesz még mó-
dunk személyesen is beszélni erről ta-
lán jobb, stabilabb körülmények közt
is, de előfordulhat az is, hogy havi ke-
resetem nem tudja fedezni soproni
utam költségét sem. Annyit mondha-
tok, hogy éheztem én már elég sokat,
így legrosszabb esetben rá tudok állni
a napi egyszeri evésre is.

Józsikám! Befejezem levelem. Mást a
főigazgató úrnak sem tudtam volna írni,
vagy ennyit sem. Kérlek szépen, kérj
nevemben elnézést, hogy kedves fel-
szólítására így reagáltam. Szándékát na-
gyon tisztetem, de egy ilyen komoly
eseménysorozat csupán leírva bizonyí-
tékok hiányában nem sokat ér, de nem
is szabad megjelentetni.

Tisztelettel üdvözlöm a főigazgató
urat, és remélem, lesz még mód az ese-
mények vidámabb hangulatban szó-
ban felidézni.

Tőled azért is elnézést kérek, hogy
ilyen papírra voltam pofátlán írni, de
meg kell mondanom, sima papírra le-
írt soraimat csak az Úristen tudja elol-
vasni, s ettől megkímélendő nem aka-
rom idődet még jobban igénybe ven-
ni egy-egy szó megfejtését illetően.
Remélem, nem tartasz szemtelennek,
ha e levél kíséretében küldök egy rí-
mekkel díszített írást, az eseményekre
utalót.

Baráti ölelésem, kézcsókom kedves
nejednek és jókívánságaimat az egész
családnak küldöm szeretettel

Jóska

Salgótarján, 1990. febr. 8.”

*A hallgatók a főiskola tornatermébe pakolják egy bécsi kocsit segély-
rakományát. (Barbara Pflaum felvétele, 1956. november 1.)*